

19 Fáltais an Stáitchiste ó thicéid don Chrannchur Náisiúnta a dhíol

- 19.1** Bunaíodh leis an Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013 (an tAcht), Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta (an Rialálaí), agus leagtar amach ann na forálacha reachtúla maidir le hoibriú an Chrannchuir Náisiúnta agus chuntas Chiste an Chrannchuir Náisiúnta.¹ In 2014, dámhadh ceadúnas 20 bliain do Premier Lotteries Limited Ireland (an t-oibritheoir) chun an Crannchur Náisiúnta a oibriú.² Maoirsíonn an Rialálaí gníomhaíochtaí an oibritheora.
- 19.2** Ceann amháin de phríomhfheidhmeanna an Rialálaí is ea a chinntiú go n-uasmhéadaítear ioncam an Stáitchiste ón gCrannchur Náisiúnta ar aon dul leis na téarmaí atá sa cheadúnas, agus go n-aistrítear chuig an Stáitchiste iad go pras.³ Úsáidtear fáltais den chineál sin chun ‘dea-chúiseanna’ a mhaoiniú go hiomlán nó go páirteach, i.e., caiteachas ranna éagsúla rialtais ar thionscadail ar fud na hÉireann sna réimsí a bhaineann leis an tsláinte, leis an spórt, leis na healaíona, leis an nGaeilge, le leanaí agus leis an óige, leis an oidhreacht, leis an timpeallacht nádúrtha agus le cibé cuspóirí eile den chineál sin (más ann dóibh) a chinnfidh an Rialtas ó am go ham.⁴
- 19.3** Mar atá léirithe i bhFíor 19.1, tharla sé thar an tréimhse idir 2015 agus 2021
- gur mhéadaigh an tsuim a fuarthas ón oibritheoir isteach sa Chiste faoi 66% (go beagán os cionn €682 mhilliún in 2021)
 - gur mhéadaigh an maoiniú a fócadh leis an oibritheoir le haghaidh duaiseanna faoi 81% (go beagnach €287 milliún in 2021)
 - gur mhéadaigh aistrithe ón gCiste chuig an bPríomh-Chiste faoi 50% (go beagnach €290 milliún in 2021)
 - gur mhéadaigh teidlíocht an oibritheora faoi 39% (go beagán os cionn €103 mhilliún in 2021).

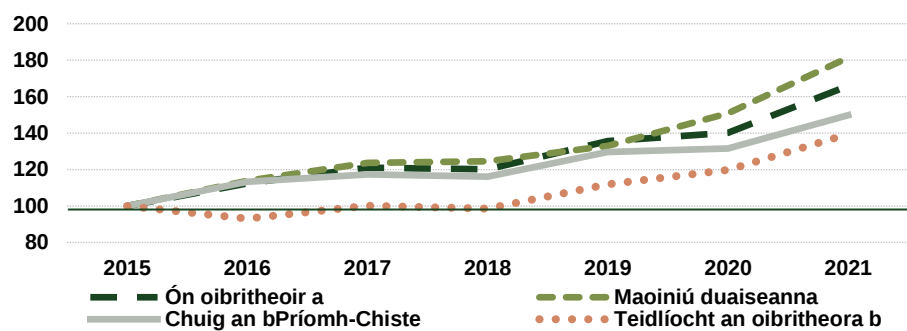
1 Cuireadh an tAcht um Chrannchur Náisiúnta, 2013, in ionad an Achta um Chrannchur Náisiúnta, 1986.

2 D’íoc an t-oibritheoir €405 mhilliún san iomlán as an gceadúnas chun an Crannchur Náisiúnta a oibriú go 2034.

3 Foráiltear le halt 44(3)(c) go ndéanfaidh an Rialálaí fócaíochtaí arna leithroinnt chun na gcríoch a leagtar amach in alt 41 a íoc as an gCiste leis an bPríomh-Chiste i gceann eatraimh a chinnfidh an tAire, faoi réir aon fhoráil sa cheadúnas.

4 Íoctar maoiniú an Chrannchuir Náisiúnta isteach sa Phríomh-Chiste agus leithdháiltear ar Ranna Rialtais é tríd an bpróiseas bliantúil meastachán.

Fíor 19.1 Innéacs phríomhthomhais Chiste an Chrannchuir Náisiúnta, 2015 go 2021 (2015 = 100)^a

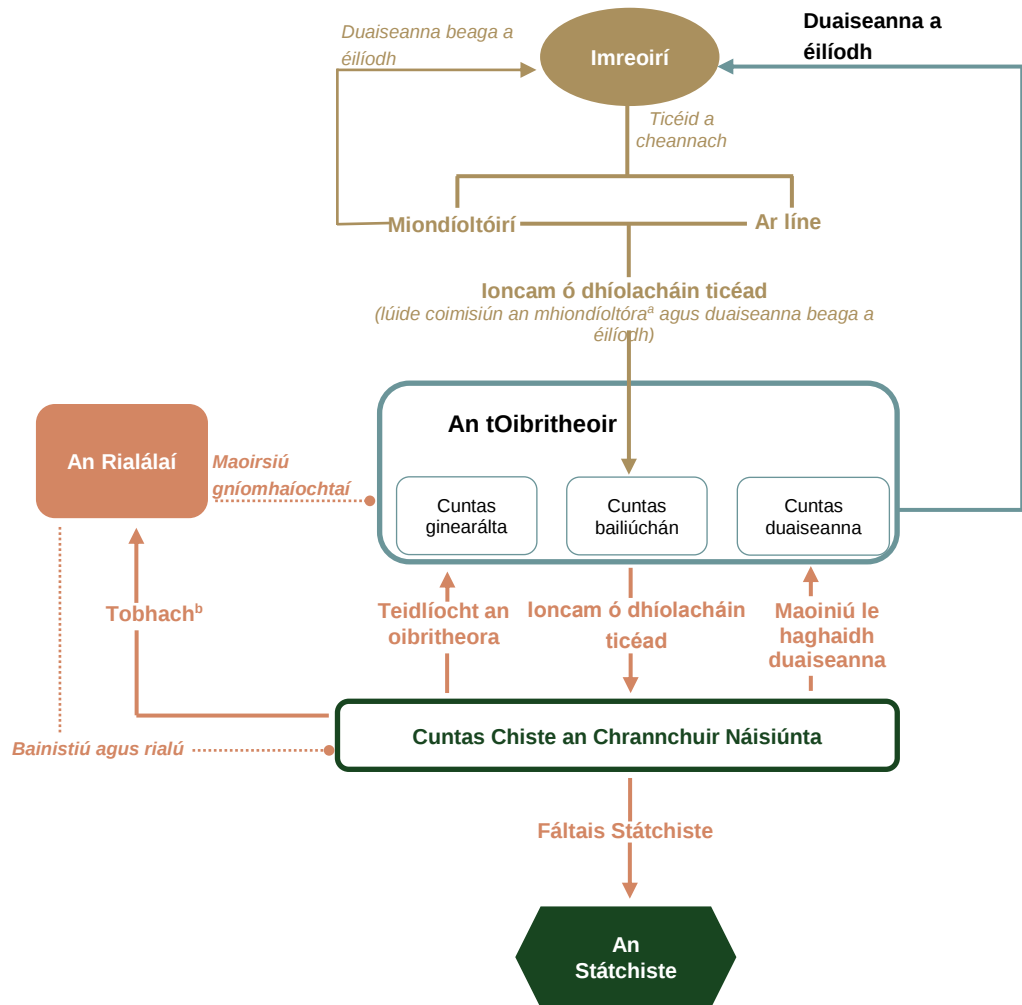
Foinse: Ráitis airgeadais Chiste an Chrannchuir Náisiúnta, 2015 go 2021

- Nótaí:
- Tagann na suimeanna a fhaightear ón oibritheoir ó dhíolacháin ticéad lúide luach saothair miondíoltóirí agus na duaiseanna a íocann siad. B'ionann na suimeanna a fuarthas ón oibritheoir agus beagán os cionn €682 mhilliún in 2021. B'ionann iomlán na ndíolachán ar bhonn fabhráithe don bhliain dar chríoch an 31 Nollaig 2021, a aithníodh i ráitis airgeadais an oibritheora, agus thart ar €1.1 billiún in 2021.
 - Ní chuirtear san áireamh suimeanna a forghéilleadh i bhfabhar an oibritheora i ndáil le duaiseanna éagtha neamhéilítithe chun an Crannchur Náisiúnta agus/nó cluichí an Chrannchuir a chur chun cinn (féach mír 19.22).

- 19.4** Foráiltear leis an gceadúnas go n-íocfar leis an oibritheoir aon airgead ó dhíolacháin ticéad (agus airgead a thagann ó dhuaiseanna neamhéilithe) atá fágtha tar éis cistí a choimeád agus a íoc maidir le duaiseanna, dea-chúiseanna agus tobhach an Rialálaí. Ceanglaítear ar an oibritheoir trí chuntas bainc ar leith a choimeád freisin mar a leanas
- cuntas bailiúchán — arna úsáid chun gach suim a fháil ó mhiondíoltóirí (lúide coimisiúin miondíoltóirí agus duaiseanna a íoctar go háitiúil) agus ó dhíolacháin ar líne ar gá iad a aistriú chuig Ciste an Chrannchuir Náisiúnta ar bhonn seachtainiúil
 - cuntas duaiseanna — arna úsáid chun na suimeanna atá ag teastáil chun duaiseanna nach bhfuil íoctha ag miondíoltóirí cheana a íoc a fháil ó Chiste an Chrannchuir Náisiúnta
 - cuntas ginearálta — cuntas oibriúcháin an oibritheora féin, a n-íoctar teidlíocht an oibritheora chuige tar éis déileáil le gach suim eile.
- 19.5** Déanann an Rialálaí Ciste an Chrannchuir Náisiúnta a bhainistiú agus a rialú agus tugann sé míniú ar idirbhearta an Chiste ar bhonn fáltas airgid thirim. Coimeádann an Rialálaí cuntas an Chiste ag Banc Ceannais na hÉireann. Amhail an 31 Nollaig 2021, b'ionann iarmhéid an chuntais agus €22 mhilliún. Tá forléargas ar shreabhadh chistí an Chrannchuir Náisiúnta curtha i láthair i bhFíor 19.2.
- 19.6** De réir an Achta, ullmhaíonn an Rialálaí cuntais bhliantúla Chiste an Chrannchuir Náisiúnta.¹ Leagann na cuntais amach na suimeanna a íoctar isteach sa Chiste le linn na bliana lena mbaineann agus déanann siad anailís ar an iarmhéid a bhíonn ann ag deireadh na bliana.
- 19.7** Is prionsabal den tuairisciú airgeadais é go nochtfaidh na nótaí leis na cuntais faisnéis nach bhfuil curtha i láthair in aon áit eile sna ráitis airgeadais ach atá ábhartha maidir leis na cuntais a thuiscint. Ní chuireann cuntais an Chiste faisnéis ar fáil a ligeann d'úsáideoirí na gcuntas a fheiceáil go bhfuiltear ag cloí le forálacha tábhachtacha an cheadúnais, ach go háirithe maidir lena chuí atá na suimeanna a aistrítear chuig an Státchiste.
- 19.8** Rinneadh an scrúdú seo chun athbhreithniú a dhéanamh ar na nithe seo a leanas
- an ghluaiseacht sa sciar de na fáltas ó dhíolacháin chrannchuir a aistrítear chuig an Státchiste
 - cé acu atá nó nach bhfuil na fáltas á n-aistriú go tráthúil chuig an bPríomh-Chiste
 - an dóigh a n-úsáidtear airgead ó dhuaiseanna neamhéilithe.

¹ Foráiltear le halt 44(4) den Acht go ndéanfar cuntais an Chiste a chur gach bliain faoi bhráid an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste lena n-íniúchadh agus go gcuirfidh an Rialálaí faoi deara cóip d'achóimre ar na cuntais, arna n-íniúchadh amhlaidh, mar aon le cóip de thuarascáil an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste orthu, a leagan faoi bhráid gach Tí den Oireachtas.

Fíor 19.2 Sreabhadh cistí an Chrannchuir Náisiúnta

Foinse: Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste

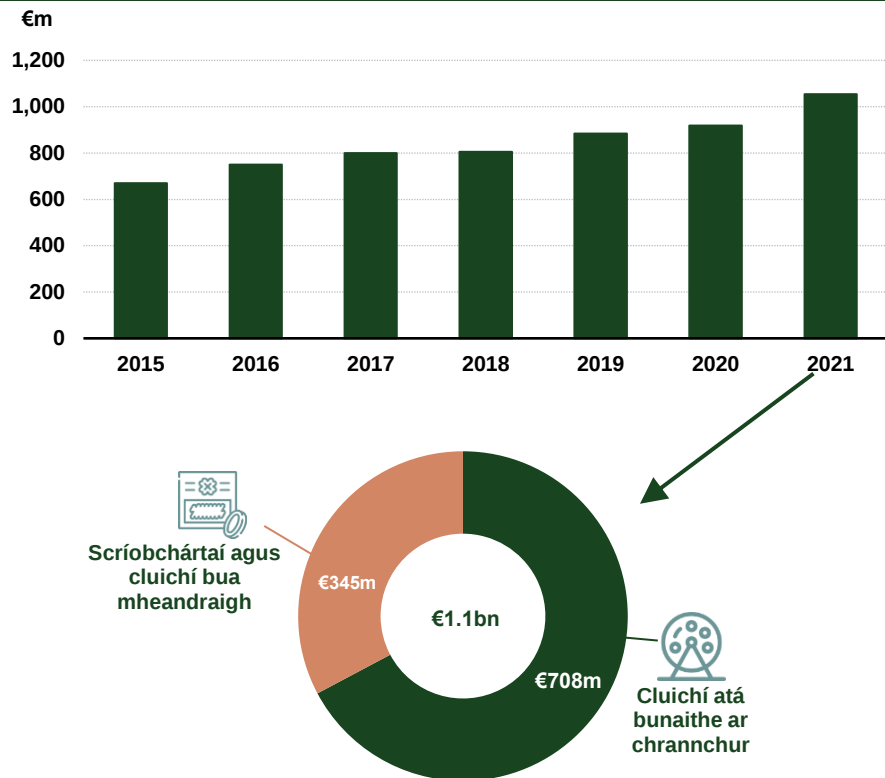
- Nótaí:
- a Foráiltear leis an gceadúnas go n-íocfaidh an t-oibritheoir gach miondíoltóir a oibríonn trí asraonta miondíola go cothrom, trí choimisiún ráta chéatadánaigh a bheith cothrom le 6% de luach na dticéad a dhíolann an miondíoltóir faoi seach le haghaidh gach cluiche den Chrannchur Náisiúnta, seachas an cluiche ar a dtugtar "Lotto 5-4-3-2-1", cluiche a mbeidh ráta 5% ag baint leis.
 - b Foráiltear leis an gceadúnas go n-íocfar tobhach bliantúil leis an Rialálaí, de bhun alt 24 den Acht.

Díolacháin ó chluichí an Chrannchuir Náisiúnta

19.9 Tá réimse cluichí sa Chrannchur Náisiúnta, lena n-áirítear cluichí atá bunaithe ar chrannchur (mar shampla crannchuir Lotto agus EuroMillions) agus cluichí bua mheandraigh agus scríobcháirte. Is féidir ticéid le haghaidh cluichí a cheannach ar líne nó ó asraonta miondíola.¹

19.10 Mhéadaigh díolacháin ó chluichí an Chrannchuir Náisiúnta bliain ar bhliain ó thart ar €670 milliún in 2015 go thart ar €1.1 billiún in 2021, agus b'ionann iomlán na ndíolachán sa tréimhse sin agus beagnach €6 billiún (féach Fíor 19.3). Bhí díolacháin ar líne freagrach as beagnach 16.6% d'iomlán na ndíolachán in 2021.

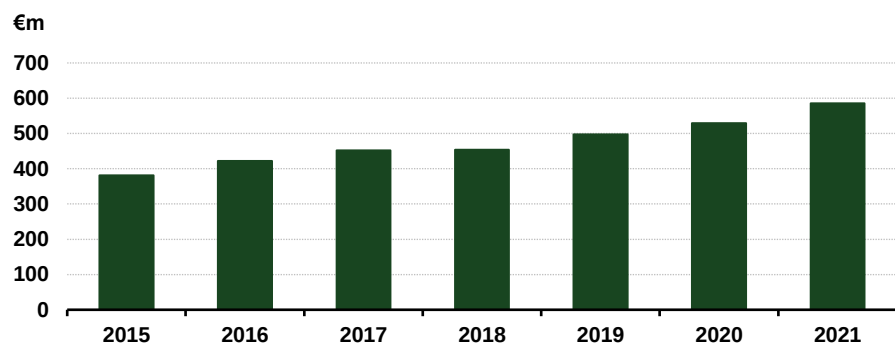
¹ Is ionann miondíoltóir agus aon duine atá údaraithe ag an oibritheoir, i scríbhinn, nó lena bhfuil comhaontú déanta ag an oibritheoir, chun ticéid don Chrannchur Náisiúnta a dhíol ó asraon miondíola.

Fíor 19.3 Díolacháin Chrannchuir Náisiúnta, 2015 go 2021

Foinse: Ráitis airgeadais chomhdhlúite Premier Lotteries Ireland Holdings DAC, 2015 go 2021

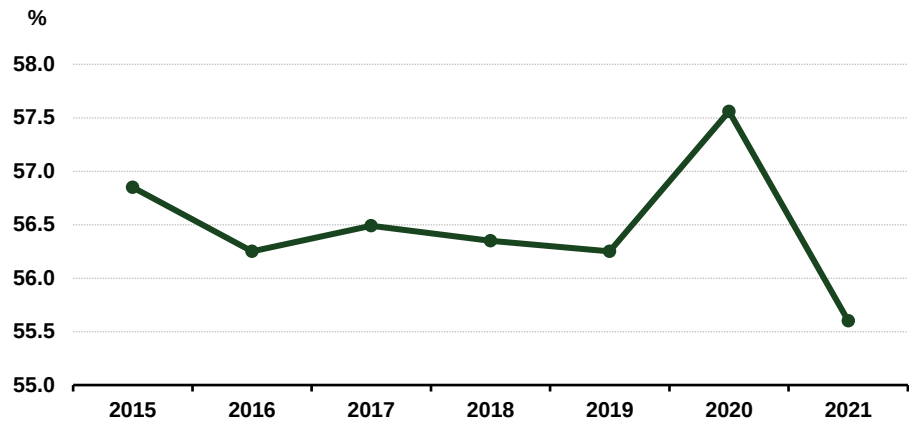
Duaiseanna Crannchuir Náisiúnta

- 19.11** B'ionann luach iomlán na nduaiseanna Crannchuir Náisiúnta a buadh in 2021, lena n-áirítear duaiseanna beaga a íocadh go háitiúil, agus beagnach €586 mhilliún (féach Fíor 19.4). Bhí sé sin cothrom le 55.6% de luach na ndíolachán ticéad.
- 19.12** Foráiltear le halt 40(2) den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013: "Is é a bheidh i luach iomlán na nduaiseanna a dháilfear sa Chrannchur Náisiúnta in aon bhliain airgeadais de chuid an oibritheora méid is comhionann le, nó nach lú ná, 50 faoin gcéad den airgead go léir a fuair an t-oibritheoir an bhliain sin i leith ticéid Chrannchuir Náisiúnta a díoladh an bhliain sin nó cibé céatadán eile is mó ná sin a bheidh sonraithe sa cheadúnas". Ní shainítear céatadán ar mó é ná sin sa cheadúnas.

Fíor 19.4 Duaiseanna a buadh idir 2015 agus 2021

Foinse: Ráitis airgeadais chomhdhlúite Premier Lotteries Ireland Holdings DAC, 2015 go 2021

Fíor 19.5 Duaiseanna mar sciar de dhíolacháin, 2015 – 2021

Foinse: Ráitis airgeadais chomhdhlúite Premier Lotteries Ireland Holdings DAC, 2015 go 2021

19.13 Déantar an sciar de na díolacháin ticéad a leithdháiltear le haghaidh duaiseanna (céatadán d'iomlán na n-íocaíochtaí duaise) ar fud gach cluiche in aghaidh na bliana a chinneadh bunaithe ar an meascán díolachán ar fud táirgí. Mar is féidir a fheiceáil i bhFíor 19.5, nuair a chuirtear iomlán na nduaiseanna a buadh i gcomparáid le hiomlán dhíolacháin an Chrannchuir Náisiúnta, d'fhan céatadán foriomlán na n-íocaíochtaí duaise os cionn 50%, agus é sa raon idir 55.6% agus 57.6% thar an tréimhse idir 2015 agus 2021.

Cuntas ciste duaiseanna

19.14 Sealbhaíonn agus bainistíonn an t-oibritheoir cuntas ciste duaiseanna chun airgead duaise a fháil agus a íoc. Déantar an tsuim a íocann an Rialálaí isteach sa chuntas ciste duaiseanna gach seachtain a ríomh bunaithe ar na duaiseanna a mbeifí ag súil leis go mbuafaí iad do na díolacháin ticéad do gach cluiche sa tseachtain ábhartha tríd úsáid a bhaint as an gcéatadán d'íoc duaiseanna atá ceadaithe le haghaidh gach cluiche den Chrannchur Náisiúnta. Tá an t-aistriú bunaithe ar an airgead buaite tuartha (seachas iarbhír) ar roinnt cúiseanna.

- Toisc nach cluichí 'pari-mutuel' iad cluichí uile an Chrannchuir Náisiúnta (bíonn potaí óir uasta agus duaiseanna seasta araon ag baint le cluichí 'pari-mutuel'), is gnách go mbíonn na duaiseanna iarbhír a bhuaitear difriúil leis na duaiseanna a mbítear ag súil leis go mbuafaí iad.¹
- Níl na suimeanna a bhuaitear ar scríobcháirte a dhíoltar ina aon seachtain ar eolas ag aon duine chun críocha slándála, lena chinntiú nach féidir ticéid bhuaiteacha a aithint sula scríobtar iad. Ní fios cén ticéid bhuaiteacha scríobcháirte a díoladh ach oiread, ach amháin iad siúd ar éilíodh duaiseanna ina leith.
- In aon seachtain ar leith, is féidir gur mó luach na nduaiseanna iarbhír a buadh i gcluichí atá bunaithe ar chrannchur, nó a íocadh amach in aon seachtain ar leith, ná iomlán na ndíolachán don tseachtain sin.

¹ Is éard is pari-mutuel (comh-gheallchur) ann ná córas gealltóireachta ina roinneann na buaiteoirí, i gcomhréir lena ngeallta, an tsuim iomlán lúide céatadán le haghaidh na n-oibritheoirí, cánacha, etc.

19.15 Mar sin de, ní bheidh na suimeanna a íoctar isteach sa chuntas ciste duaiseanna in aon seachtain aillínithe leis an dliteanas maidir le duaiseanna iarbhír a buadh i gcluichí Crannchuir Náisiúnta. Go dtí seo, áfach, bhí an ciste duaiseanna dóthanach i ngach cás chun freastal ar na héilimh ar íoc duaiseanna.

- 19.16** In 2021, rinneadh leasú ar an gceadúnas mar gheall ar bhearna, ar chosúil go raibh sí ag méadú, idir maoiniú an chuntais ciste duaiseanna (chun na duaiseanna tuartha a íoc) agus na duaiseanna iarbhrí a buadh.
- 19.17** Mhol an Rialálaí leasú ceadúnais, a bhí ina chúis le cleachtadh bliantúil réitigh a thabhairt isteach lena chinntiú go ndéanfaí an cuntas ciste duaiseanna a mhaoiniú i gceart chun na duaiseanna iarbhrí a bhuaitear a íoc.
- Chlúdaigh an chéad chleachtadh réitigh a rinneadh in 2021 an tréimhse ó thús na n-oibríochtaí faoin gceadúnas an 30 Samhain 2014 go dtí an 31 Nollaig 2020. Shainnaithin sé sin easnamh €8.8 milliún sa chiste duaiseanna, rud a bhí ag carnadh ó 2014.
 - I mí an Mhárta 2022, tugadh faoin réiteach don bhliain dar críoch mhí na Nollag 2021. Sa chás seo, shainnaithin an t-athbhreithniú rómhaoiniú €9.6 milliún le haghaidh an chiste duaiseanna i ndáil le 2021.
- 19.18** Ag brath ar thoradh an chleachtaidh réitigh, aistrítear cistí idir an cuntas ciste duaiseanna agus Ciste an Chrannchuir Náisiúnta.

Duaiseanna neamhéilithe

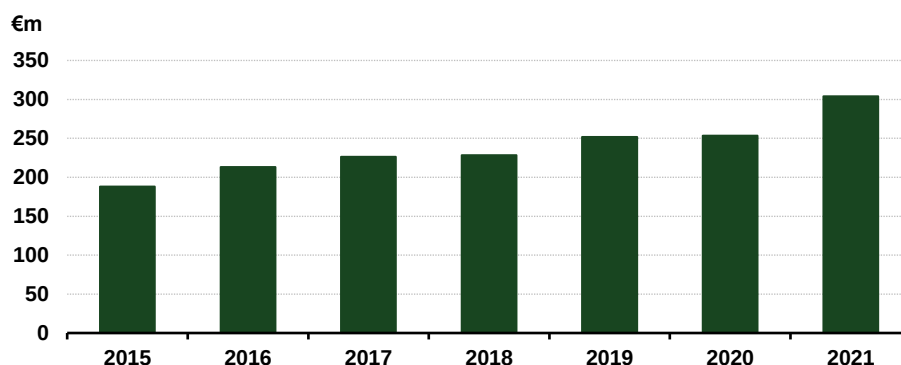
- 19.19** Déantar ticéid bhuaiteacha, a fhanann gan éileamh tar éis tréimhse áirithe, a aicmiú mar dhuaiseanna éagtha neamhéilithe agus forghéilltear na fáлтаis i bhfabhar an oibritheora de réir an cheadúnais. Ceanglaítear leis an gceadúnas, áfach, go n-úsáidfí suimeanna a fhorghéilltear i bhfabhar an oibritheora ar an mbealach sin chun an Crannchur Náisiúnta a chur chun cinn agus go n-úsáidfí iad taobh istigh de 365 lá ón dáta a forghéilleadh iad.
- 19.20** Caithfidh maoiniú breise le haghaidh crannchuir speisialta agus duaiseanna breise nó breisithe a bheith san áireamh le húsáid airgid duaise éagtha neamhéilithe, agus féadfaidh margaíocht agus fógraíocht incriminteach bheith san áireamh léi.¹ Ní shonraítear sa cheadúnas an sciar den mhaoiniú atá le leithdháileadh idir na catagóirí caiteachais.
- 19.21** Déanann an Rialálaí athbhreithniú ar chomhlíonadh an cheadúnais ag an oibritheoir trí athbhreithniú a dhéanamh ar bhuiséad bunmhargaíochta an oibritheora, ar a chaiteachas incriminteach margaíochta agus ar chuntas an oibritheora ar na duaiseanna éagtha neamhéilithe.
- 19.22** Léiríonn tuarascálacha ón oibritheoir chuig an Rialálaí gur forghéilleadh beagán os cionn €124 mhilliún i ndáil le duaiseanna éagtha neamhéilithe i bhfabhar an oibritheora ó 2015 — meánluach €17.7 milliún in aghaidh na bliana. Faoi dheireadh 2021, úsáideadh beagnach €122 mhilliún chun an Crannchur Náisiúnta agus/nó cluichí an Chrannchuir a chur chun cinn. As an airgead sin, caitheadh 98% (nó €120 milliún) ar mhargaíocht incriminteach, agus caitheadh an 2% (faoi bhun €2 mhilliún) a bhí fágtha ar dhuaiseanna breisithe.

¹ Tá costais incriminteacha mhargaíochta sainmhínithe mar an caiteachas margaíochta ar fad atá ag an oibritheoir seachas an bhunmhargaíocht. Is éard is costais bhunmhargaíochta ann ná caiteachas atá rithabhachtach do chur chun cinn agus oibriú an Chrannchuir Náisiúnta sa ghnáthchúrsa gnó, arna gcinneadh ag an oibritheoir i gcomhairle leis an Rialálaí ar bhonn bliantúil roimh ré, agus arna maoiniú ag an oibritheoir.

Ranníocaíocht leis an Stáitchiste

- 19.23** Mar is féidir a fheiceáil i bhFíor 19.6, mhéadaigh na ranníocaíochtaí a bhí dlite don Stáitchiste bliain ar bhliain ó 2015. I gcás 2021, b'ionann an ranníocaíocht a bhí dlite don Stáitchiste agus €304 mhilliún.

Fíor 19.6 Ranníocaíochtaí a bhí dlite don Stáitchiste, 2015 go 2021

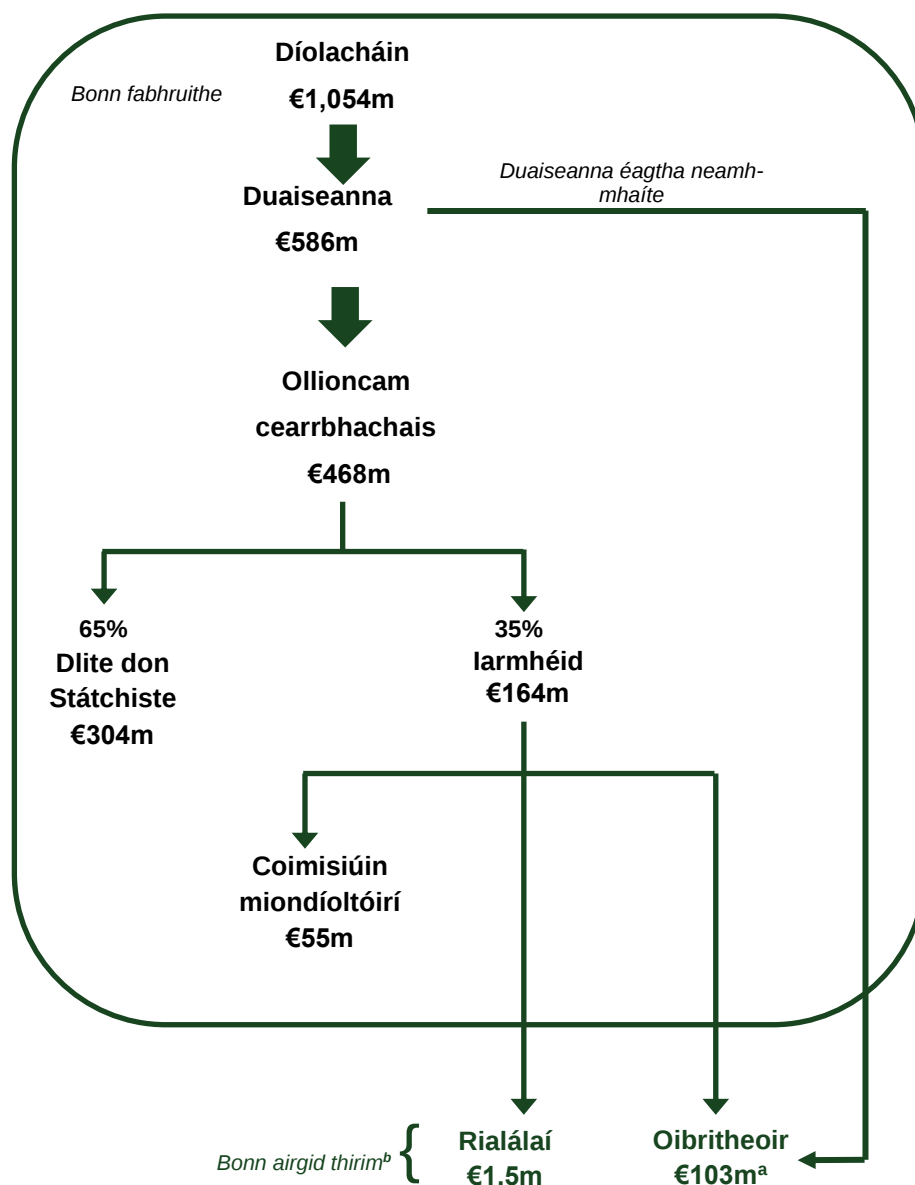
Foinse: Ráitis airgeadais chomhdhlúite Premier Lotteries Ireland Holdings DAC, 2015 go 2021

- 19.24** Déantar an ranníocaíocht bhliantúil atá dlite don Stáitchiste ó dhíolacháin an Chrannchuir Náisiúnta a ríomh de réir fhorálacha ábhartha an Achta agus an cheadúnais. Ach go háirithe, foráiltear leis an gceadúnas go leithdháilfí 65% den **ollioncam cearrbhachais (OIC)** ar dhea-chúiseanna. Déantar an ranníocaíocht leis an Stáitchiste a ríomh ar bhonn bliantúil tríd an bhfoirmle seo a leanas a úsáid.

$$(\text{lomlán na ndíolachán} - \text{duaiseanna} = \text{ollioncam cearrbhachais}) \times 65\% = \text{Ranníocaíocht leis an Stáitchiste}$$

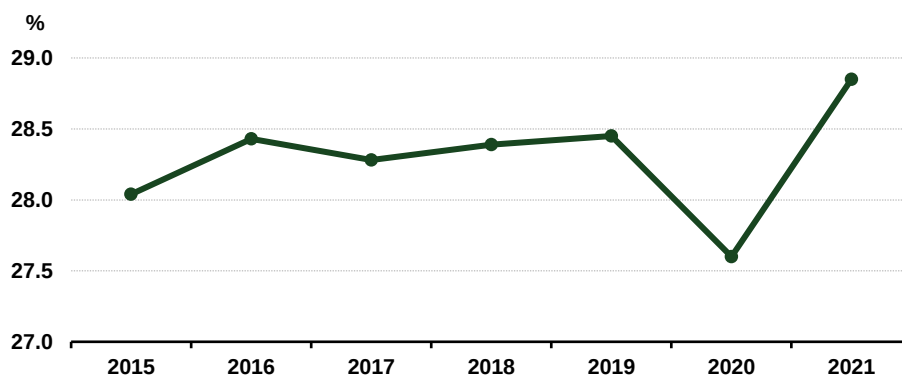
- 19.25** Tá an 35% eile de OIC ar fáil chun coimisiúin miondíoltóirí agus tobhach an Rialálaí a íoc, agus leithdháiltear an t-iarmhéid ar an oibritheoir. Tá sé sin ar fáil chun costas reatha an oibritheora a chlúdach (féach Fíor 19.7). Aon bharrachas nó fuilleach atá ann, tá sé ar fáil mar bhrabús ar infheistíocht an oibritheora.
- 19.26** In aon bhliain, téann athruithe ar na suimeanna a leithdháiltear i leith duaiseanna, ar dhearadh cluiche, ar mheascán áirithe díolachán nó ar na duaiseanna iarbhír a bhuaitear i bhfeidhm ar OIC, agus bíonn tionchar pro-rata aige sin ar na suimeanna atá ar fáil don Stáitchiste agus don oibritheoir.
- 19.27** Léirítear i bhFíor 19.8 scaipeadh dhíolacháin an Chrannchuir Náisiúnta le haghaidh 2021, agus tógtar na suimeanna i ndáil le díolacháin, duaiseanna, ollioncam cearrbhachais, suimeanna atá dlite don Stáitchiste agus coimisiúin miondíoltóirí ó chuntais an oibritheora, rud a ullmhaítear ar bhonn fabhrúithe. Tógtar na figiúirí eile ó chuntas Chiste an Chrannchuir Náisiúnta, rud a ullmhaítear ar bhonn airgid thirim.
- 19.28** Bhí na ranníocaíochtaí leis an Stáitchiste mar sciar de dhíolacháin sa raon idir 27.6% agus 28.8% thar an tréimhse idir 2015 agus 2021 (féach Fíor 19.8).

Fíor 19.7 Scaipeadh fháltais díolachán an Chrannchuir Náisiúnta, 2021

Foinse: Ráitis airgeadais Chiste an Chrannchuir Náisiúnta, 2021, agus ráitis airgeadais chomhdhlúite Premier Lotteries Ireland Holdings DAC, 2021

- Nótaí:
- a Ní chuirtear san áireamh suimeanna a forghéilleadh i bhfabhar an oibritheora i ndáil le duaiseanna éagtha neamhéilítithe chun an Crannchur Náisiúnta agus/nó cluichí an Chrannchuir a chur chun cinn (féach mír 19.22).
 - b Níl na suimeanna cothrom mar gheall ar na boinn éagsúla chuntasaíochta.

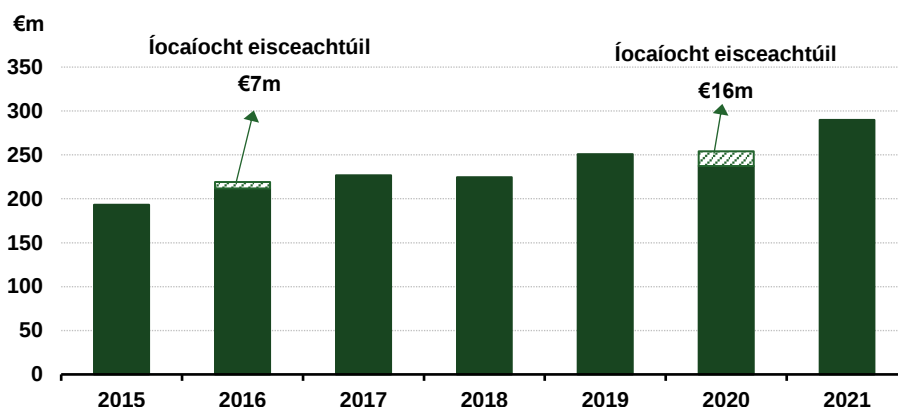
Fíor 19.8 Ranníocaíocht leis an Státchiste mar sciar de dhíolacháin, 2015 – 2021

Foinse: Ráitis airgeadais chomhdhlúite Premier Lotteries Ireland Holdings DAC, 2015 go 2021

Aistrithe chuig an bPríomh-Chiste

19.29 Tá an próiseas maidir le híoc amach cistí ó Chiste an Chrannchuir Náisiúnta leis an Státchiste leagtha amach san Acht agus déanann an tAire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe uainiú na n-aistrithe a chinneadh. In 2015, chinn an tAire go n-aistreofaí cistí ó Chiste an Chrannchuir Náisiúnta chuig an Státchiste gach dhá mhí agus go dtabharfaí fógra don Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe faoi gach aistriú.

19.30 Aistríodh beagnach €290 milliún chuig an Státchiste in 2021 (féach Fíor 19.9).¹ San áireamh san fhigiúr le haghaidh 2016, bhí suim €7 milliún a coimeádadh roimhe sin sa Chiste chun costais aistrithe a íoc, suim nach raibh de dhíth i ndeireadh na dála. San áireamh san iomlán le haghaidh 2020, tá íocaíocht eisceachtúil €16 mhilliún. Bhain an tsuim sin le duaiseanna éagtha neamhéilithe a charn le linn oibriú an Chrannchuir Náisiúnta ag Cuideachta Chrannchur Náisiúnta an Phoist (CCNAP) agus a d'fhan i gCiste an Chrannchuir Náisiúnta amhail an 30 Samhain 2014 nuair a thosaigh Premier Lotteries Ireland ar an gCrannchur Náisiúnta a oibriú.

Fíor 19.9 Aistrithe chuig an bPríomh-Chiste, 2015 go 2021

Foinse: Ráitis airgeadais Chiste an Chrannchuir Náisiúnta, 2015 go 2021

¹ Is í an tsuim seo an tsuim iarbhrí a aistríodh in 2021. Tuairiscítear i ráitis airgeadais an oibrítheora (a ullmhaítear ar bhonn fabhrúithe) gurbh ionann an tsuim a bhí dlite don Státchiste le haghaidh 2021 agus €304 mhilliún (65% de OIC).

Conclúidí agus moltaí

19.31 Mhéadaigh ranníocaíochtaí ón gCrannchur Náisiúnta a bhí dlite don Státchiste faoi 62%, beagnach, ó thart ar €188 milliún in 2015 go thart ar €304 mhilliún in 2021.

19.32 Déantar an ranníocaíocht bhliantúil atá dlite don Státchiste a ríomh faoi threoir an Achta agus faoi threoir an cheadúnais, agus 65% den ollioncam cearrbhachais (iomlán na ndíolachán lúide duaiseanna a buadh) á leithdháileadh tríd an Státchiste. Mar sin de, rachaidh aon athrú ar shuimeanna a leithdháiltear i leith duaiseanna, ar dhearadh cluichí, ar an meascán díolachán táirgí nó ar na duaiseanna iarbhír a bhuaitear i bhfeidhm go comhréireach ar na suimeanna atá dlite don Státchiste in aon bhliain. Mar shampla, mar is féidir a fheiceáil thíos, tá caidreamh inbhéartach ann idir duaiseanna a bhuaitear mar sciar de dhíolacháin agus an ranníocaíocht leis an Státchiste mar sciar de dhíolacháin — nuair a mhéadaíonn ráta amháin, laghdaíonn an ráta eile

Mar sciar de dhíolacháin	2019	2020	2021
Duaiseanna a buadh	56.3%	57.6%	55.6%
Ranníocaíocht leis an Státchiste	28.5%	27.6%	28.9%

19.33 Tugtar faoi aistrithe ó Chiste an Chrannchuir Náisiúnta chuig an Státchiste gach dhá mhí, agus fógra á thabhairt don Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe faoi gach aistriú. In 2021, aistríodh beagnach €290 milliún chuig an Státchiste. B'ionann an t-iarmhéid a bhí fágtha i gCiste an Chrannchuir Náisiúnta ag deireadh na bliana agus €22 mhilliún.

19.34 Idir 2015 agus 2021, de réir an cheadúnais, forghéilleadh €124 mhilliún ó dhuaiseanna éagtha neamhéilithe i bhfabhar an oibritheora. Foráiltear leis an gceadúnas nach mór an t-airgead sin a úsáid chun an Crannchur Náisiúnta agus/nó cluichí an Chrannchuir a chur chun cinn agus sonraítear ann nach mór maoiniú le haghaidh crannchuir speisialta agus duaiseanna breisithe breise a chur san áireamh. Foráiltear leis an gceadúnas go bhféadfar airgead duaise forghéillte a úsáid le haghaidh margaíocht agus fógraíocht incriminteach don Chrannchur Náisiúnta, ach ní shonraítear ann an bealach ina bhfuil an t-airgead le comhroinnt.

19.35 Faoi dheireadh 2021, úsáideadh beagnach €122 mhilliún d'airgead duaise forghéillte chun an Crannchur Náisiúnta a chur chun cinn. As an airgead sin, caitheadh 98% de ar mhargaíocht incriminteach, agus níor úsáideadh ach 2% de chun duaiseanna a bhreisiú.

19.36 Is prionsabal tábhachtach den tuairisciú airgeadais é go gcuirfeadh na nótaí leis na cuntais faisnéis bhreise san áireamh nach bhfuil curtha i láthair in aon áit eile sna ráitis airgeadais ach atá ábhartha maidir leis na cuntais a thuiscint. Ní chuireann cuntais Chiste an Chrannchuir Náisiúnta, mar atá curtha i láthair faoi láthair, go leor faisnéise san áireamh lena léiriú go bhfuiltear ag cloí le forálacha áirithe den cheadúnas, ach go háirithe maidir leis na suimeanna a leithdháiltear ar an Státchiste gach bliain.

Moladh 19.1

Ba cheart don Rialálaí smaoineamh ar fhaisnéis bhreise a chur san áireamh, faisnéis a ligfeadh d'úsáideoirí na gcuntas a fheiceáil go bhfuiltear ag cloí le príomhfhórlacha an cheadúnais. Is é a d'fhéadfadh a bheith i gceist leis sin, mar shampla, ná an leithdháileadh ar an Státchiste mar sciar de dhíolacháin an Chrannchuir Náisiúnta agus iomlán na suimeanna a forghéilleadh go bliantúil i bhfabhar an oibrithe i ndáil le duaiseanna éagtha neamhéilithe, a nochtadh.

Freagra Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta

Comhaontaithe i bpáirt.

Níl sé mar chuspóir le cuntais Chiste an Chrannchuir Náisiúnta faisnéis a sholáthar chun cur ar chumas úsáideoirí a fheiceáil go bhfuiltear ag cloí le téarmaí an cheadúnais. Soláthraíonn tuarascáil bhliantúil an Rialálaí faisnéis cheana féin maidir leis an mbealach inar leithdháileadh díolacháin an Chrannchuir Náisiúnta ar dhea-chúiseanna, maidir leis na seiceálacha atá i bhfeidhm chun comhlíonadh a chinntiú (agus aon chás neamhchomhlíonta) agus maidir leis an gcúis a mbíonn na suimeanna a aistrítear i mbliain airgeadais difriúil leis an tsuim a thuilltear le haghaidh dea-chúiseanna le linn na tréimhse céanna.

Glactar leis, áfach, gur féidir trédhearcacht agus tuiscint a fheabhsú.

Áirítear le ráiteas straitéise an Rialálaí don tréimhse idir 2022 agus 2024 straitéis thábhachtach chun faisnéis atá níos inrochtana a sholáthar don phobal maidir leis an mbealach ina rialáiltear an Crannchur Náisiúnta agus an bealach ina ríomhtar sochair le haghaidh dea-chúiseanna chomh maith leis an mbealach ina n-aistrítear chuig an Státchiste iad. Is é an aidhm atá aige ná trédhearcacht agus tuiscint níos fearr a sholáthar ar an gCrannchur Náisiúnta, agus tá obair ar siúl maidir le cur i bhfeidhm na haidhme sin.

Sa chomhthéacs sin, tá an Rialálaí sásta smaoineamh ar aon fhaisnéis bhreise a chabhródh le húsáideoirí na gcuntas trédhearcacht agus tuiscint níos fearr a fháil ar Chiste an Chrannchuir Náisiúnta, agus ar fhorálacha gaolmhara an cheadúnais, agus ar an áit is fearr a gcuirfí agus a soláthrófaí an fhaisnéis sin.

